DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અહેવાલપાત્ર

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર

ક્રિમીનલ અપીલ નં.૭૪૮/૨૦૧૮

(એસ. એલ. પી. (ક્રિ.) નં.૮૦૮૭/૨૦૧૬ માંથી ઉદ્ભવતા)

ભરતકુમાર રમેશચંદ્ર બારોટ

...અપીલકર્તા (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

...સામાવાળાઓ (ઓ)

ચુકાદો

ન્યાયમૂર્તિ અભય મનોહર સપ્રે

૧. મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

૨. આરોપી દ્વારા આ અપીલ, ફોજદારી અપીલ નં.૧૩૦૩/૨૦૧૪ (એન્હાન્સમેન્ટ માટે) માં અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી અદાલત દ્વારા

તા.૦૮/૧૦/૨૦૧૫ ના રોજ પસાર કરાયેલા અંતિમ ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં વડી અદાલતે, ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (હવેથી "સંહિતા" તરીકે ઉલ્લેખિત કરવામાં આવેલ છે) ની કલમ ૩૭૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને મંજૂરી આપી હતી અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અપીલકર્તા (આરોપી) ને કરવામાં આવેલી ૧૦ વર્ષની સખત કેદની સજાને વધારીને આજીવન કેદની સજા કરી હતી.

૩. કેસની હકીકતો નો વ્યાપ સંકુચિત છે તેથી અપીલમાં સામેલ મુદ્દો પણ ટૂંકો છે જે અહીં નીચે જણાવેલી હકીકતો પરથી સ્પષ્ટ થશે.

૪. અપીલકર્તાની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને આખરે ત્રીજા અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ, મહેસાણા (ગુજરાત) દ્વારા સેશન્સ કેસ નં.૭૧/૨૦૧૨ માં દિલિપભાઇ રત્નાજી ની હત્યાના ગુના સબબ ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (હવેથી "આઈ. પી. સી" તરીકે ઉલ્લેખિત કરવામાં આવેલ છે) ની કલમ ૩૦૨ અને બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ (હવેથી "બી. પી. અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત કરવામાં આવેલ છે) હેઠળ ૦૪/૦૯/૨૦૧૪ ના હુકમથી દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

૫. જોકે, સત્ર ન્યાયાધીશે અપીલકર્તાને, જ્યાં સુધી આઈ. પી. સી. ની કલમ

૩૦૨ હેઠળ ગુનાનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, ૧૦ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ૫૦૦૦ નો દંડ ફટકાર્યો હતો–અને દંડની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહેવા પર, વધુ ૫ મહિનાની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો આદેશ આપ્યો હતો અને જ્યાં સુધી બી. પી. અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી અપીલકર્તાને ૩ મહિનાની સાદી કેદ અને રૂ૫૦૦ નો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો–અને દંડની ચુકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહેવા પર વધુ ૧૫ દિવસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો આદેશ આપ્યો હતો.

૬. અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરાયેલી સજાની સરખામણીમાં આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ૧૦ વર્ષની ઓછી સજાના ચુકાદાથી રાજ્ય વ્યથિત થયેલ અને સંહિતાની કલમ ૩૭૭ હેઠળ ફોજદારી અપીલ દાખલ કરેલ, જેમાંથી આ અપીલ ઉદ્ભવેલ છે, તેમાં સજા વધારવા માટે તથા તેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નિર્દિષ્ટ સજાને અનુરૂપ બનાવવા વિનંતી કરેલ છે.

૭. અપીલકર્તાને રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલની નોટિસ (દસ્તી) ની બજવણી કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તા (આરોપી), જોકે, તેના પર દસ્તી નોટિસ બજવવામાં આવી હોવા છતાં હાજર રહેલ નહિ અને ન તો ગુણદોષ પર તેની દોષિતતાને પડકારતી કોઈ ફોજદારી અપીલ દાખલ કરી હતી. તેથી વડી

અદાલતે વકીલ શ્રી યુ. ઓઝાને તેનો બચાવ કરવા માટે આરોપી (અપીલકર્તા) વતી અદાલતને મદદ કરવા માટે ન્યાયમિત્ર તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા.

૮. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે રાજ્યની અપીલને મંજૂર રાખેલ અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ હત્યાના ગુના માટે સજાને "૧૦ વર્ષ" થી વધારીને "આજીવન કેદ" કરેલ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વડી અદાલતે સજામાં વધારો કર્યો હતો અને અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ "આજીવન કેદ" ની સજા સંભળાવી હતી. તેમજ દંડ લાદવાની સજાને મંજૂર રાખવામાં આવેલ.

૯. વડી અદાલતના આ ચુકાદાથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તા (આરોપી) એ આ અદાલતમાં સ્પેશ્યલ લીવ દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૧૦. અપીલકર્તા (આરોપી) ના વિદ્વાન વકીલ શ્રી અભિષેક સિંહ અને સામાવાળા–રાજ્યના વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી મમતા સિંહને સાંભળ્યા.

૧૧. અપીલકર્તા (આરોપી) વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી અભિષેક સિંહે વાદગ્રસ્ત ચુકાદાની કાયદેસરતા અને ચોકસાઈ પર ટીકા કરતા, મુખ્યત્વે એક મુદ્દા પર દલીલ કરી હતી.

૧૨. સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) નો ઉલ્લેખ કરતા વિદ્વાન વકીલે રજુઆત કરેલ કે અપીલકર્તા (આરોપી) ને જેલની સજા વધારવા માટે રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં પોતાનો બચાવ કરવાની પૂરતી તક આપવામાં આવી ન હતી અને તેથી સંહિતાની કલમ ૩૭૭ની પેટા–કલમ (૩) હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના વાદગ્રસ્ત ચુકાદો પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાથી આ ચુકાદો ભુલભરેલો છે.

૧૩. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તેમની રજૂઆત એ હતી કે અપીલકર્તાને અપીલનો વિરોધ કરવાના તેમના અધિકાર અને સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ તેમના નિર્દોષ જાહેર કરવાના મુદ્દાઓની રજુઆત કરવાના તેમના અધિકારથી વંચિત રાખેલ હતા. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આ કારણોસર, હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી જેલની સજામાં વધારો ગેરકાયદેસર અને અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો છે.

૧૪. વિદ્વાન વકીલે એવી પણ રજૂઆત કરી હતી કે કેસ તૈયાર કરવા માટે વિદ્વાન ન્યાયમિત્રને પૂરતો સમય આપવામાં આવ્યો ન હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ કારણે પણ અપીલકર્તાને નુકસાન થયેલ છે.

૧૫. જવાબમાં, સામાવાળા (રાજ્ય) ના વિદ્વાન વકીલે વડી અદાલતના તર્ક અને નિષ્કર્ષને સમર્થન આપ્યું હતું અને દલીલ કરી હતી કે અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી.

૧૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને કેસના રેકોર્ડના અવલોકન ના આધારે, અમે અપીલને નકારી કાઢવા માટે વલણ ધરાવીએ છીએ, કારણ કે અમારા મતે, તેમાં કોઈ યોગ્યતા નથી.

૧૭. ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) ની જરૂરિયાતોનું કોઈ પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું કે કેમ તે અંગે રજૂઆત પર સૌપ્રથમ આવતા, અમારા માનવા મુજબ, વડી અદાલત દ્વારા સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) ની જરૂરિયાતોનું યોગ્ય પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, જ્યાં સુધી સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) ના પાલનની વાત છે ત્યાં સુધી ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા તર્ક અને નિષ્કર્ષમાં કોઈ ખામી જોઈ શકાતી નથી. આ અમે નીચેના કારણોસર કહીએ છીએ.

૧૮. સૌપ્રથમ, વડી અદાલતે અપીલકર્તા (જે ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ સામાવાળા હતા) ને દસ્તી નોટિસ બજાવેલ હતી. તેથી અપીલની નોટિસ અપીલકર્તાને યોગ્ય રીતે આપવામાં આવી હતી.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, અપીલકર્તાની એવી

રજૂઆત નથી કે અપીલકર્તાને નોટિસની બજવણી કરવામાં આવી ન હતી અથવા તેની સામે રાજ્ય દ્વારા અપીલ દાખલ કરવામાં આવેલી હોવાની કોઈ જાણકારી ન હતી અથવા અપીલની નોટિસની બજવણીમાં કોઈ ખામી હતી જેને કારણે અપીલની કાર્યવાહી કાયદાકીય દ્રષ્ટિએ ભુલભરેલી બનેલ હોય.

૧૯. બીજું, અપીલકર્તાને વ્યક્તિગત રીતે નોટિસ આપવામાં આવી હોવા છતાં, તે હાજર થયો ન હતો. જો કે, અપીલકર્તાને અપીલ કરવાનો સ્વતંત્ર અધિકાર હતો પરંતુ તેણે હત્યાના ગુના માટે તેને દોષિત ઠેરવતા સેશન્સ જજના આદેશની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવતી કોઈ અપીલ દાખલ કરી ન હતી.

૨૦. ત્રીજું, વડી અદાલતને, અપીલકર્તાને વ્યક્તિગત બજવણી કરેલી હોવા છતાં, તેના વતી કોઈ રજૂઆત ન હોવાનું જણાતાં, અપીલકર્તાના હિતોનું રક્ષણ કરવા અને અદાલતને મદદ કરવા માટે વકીલની ન્યાયમિત્ર તરીકે નિમણૂક કરવામાં ન્યાયી ઠેરવવામાં આવી હતી.

૨૧. ચોથું, ન્યાયમિત્રએ કેસ તૈયાર કરવા માટે વધુ સમય ન આપવા બદલ ક્યારેય હાઈકોર્ટમાં કોઈ ફરિયાદ કરી ન હતી. આ અપીલમાં પણ ન્યાયમિત્રએ આ અંગે કોઈ સોગંદનામું દાખલ કર્યું ન હતું. તેથી, ન્યાયમિત્ર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી આ રજૂઆત કોઈ આધાર વગરની છે અને તે મુજબ તેને નકારી કાઢવામાં

આવે છે.

૨૨. અમારા વિચારશીલ અભિપ્રાય મુજબ, ઉચ્ચ અદાલતે, તેથી, સંહિતાની કલમ ૩૭૭ (૩) નું પાલન ખાતરીપૂર્વક કરેલ છે અને અમને આ નિષ્કર્ષમાં દખલ કરવા માટે કોઈ આધાર રહેતો નથી.

૨૩. સંહિતાની કલમ ૩૭૭નો ઉદ્દેશ એ છે કે જ્યારે રાજ્ય, સેશન્સ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલી જેલની સજાને વધારવા માટે અપીલ કરે છે, ત્યારે જ્યાં સુધી આરોપીને તેનો બચાવ કરવાની તક આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી જેલની સજામાં વધારો કરી શકાતો નથી. આરોપી તેની નિર્દોષતા અથવા ઓછી સજા માટે અરજ કરવા માટે પણ હકદાર છે. જો નોટિસ ફટકાર્યા પછી આરોપી આ અરજી કરવામાં નિષ્ફળ જાય તો ઉચ્ચ અદાલત માત્ર જેલની સજા વધારવા સુધી મર્યાદિત યોગ્યતાઓના આધારે રાજ્યની અપીલનો નિર્ણય લેવામાં ન્યાયી ગણાશે. તેથી, અપીલની ફરીથી સુનાવણી માટે કેસને રિમાન્ડ કરવા માટે અમને કોઈ આધાર જણાતો નથી.

૨૪. હવે હાઈકોર્ટ દ્વારા જેલની સજા વધારવાના પ્રશ્ન પર આવીએ તો અમે હાઈકોર્ટના તર્ક સાથે સહમત થવા ઈચ્છીએ છીએ. ખરેખર, અમને એ જાણીને આશ્ચર્ય થાય છે કે સેશન્સ જજ કેવી રીતે અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ

૩૦૨ હેઠળ સજાપાત્ર હત્યાના ગુના માટે ૧૦ વર્ષની જેલની સજા ફટકારી શકે છે. તે સાંભળ્યું ન હોય તેવું છે.

૨૫. એકવાર સત્ર ન્યાયાધીશે અપીલકર્તાને હત્યાના ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યા પછી આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ સજાપાત્ર, કાયદામાં આપવામાં આવતી એકમાત્ર સજા "મૃત્યુદંડ" અથવા "આજીવન કેદ" અને "દંડ" છે.

૨૬. આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨, સ્પષ્ટ શબ્દોમાં, જોગવાઈ કરે છે કે "જે કોઈ પણ હત્યા કરે તેને" મૃત્યુદંડ "અથવા" આજીવન કેદ "ની સજા કરવામાં આવશે અને" દંડ "પણ થશે.

૨૭. જો કોઈ પણ અદાલત દ્વારા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી આજીવન કેદ કરતાં ઓછી કોઈપણ સજા કરવામાં આવે તો તે ગેરકાયદેસર અને કાયદાની સત્તા બહાર છે. ખરેખર, સજા આપવા માટે કોર્ટ પાસે એવો કોઈ વિવેકાધિકાર રહેતો નથી સિવાય કે ઉપર સૂચવ્યા મુજબ આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી સજા આપવામાં આવે.

૨૮. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પ્રકાશમાં, અમારો વિચારશીલ અભિપ્રાય મુજબ વડી અદાલત, સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા અપીલકર્તાને આપવામાં આવેલ સજામાં ફેરફાર

કરવામાં યોગ્ય હતી અને ખરી રીતે, અપીલકર્તા (આરોપી) ને સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા કરવામાં આવેલી "૧૦ વર્ષની જેલની સજાને" બદલે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ "આજીવન કેદ" ની સજા આપીને સજામાં યોગ્ય વધારો કર્યો હતો.

૨૯. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આ અદાલત દ્વારા ઉપર જણાવેલા મુદ્દા સિવાય અન્ય કોઈ મુદ્દા પર દલીલ કરવામાં આવી ન હતી અને અમને તેમાં કોઈ યોગ્યતા જણાઈ ન હતી.

૩૦. આમ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે મુજબ રદ કરવામાં આવે છે.

.....ન્યાયમૂર્તિ
[આર. કે. અગ્રવાલ]

.....ન્યાયમૂર્તિ
[અભય મનોહર સેપ્રે]

નવી દિલ્હી;
માર્ચ ૨૬,૨૦૧૮

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.